

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНОГО І
ТИПОЛОГІЧНОГО МОВОЗНАВСТВА**
[CURRENT ISSUES IN COMPARATIVE AND HISTORICAL
LINGUISTICS AND LINGUISTIC TYPOLOGY]

УДК 398 37.03 81-22

Стаття надійшла до редакції [Article received] – 10.09.2024 р.

Фінансування [Financing] – самофінансування [self-financing]

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism] – 12.09.2024 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text] – 99.1 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2024.46.01>

**КОНВЕРГЕНТНІ ТА ДИВЕРГЕНТНІ РИСИ ПОРТУГАЛОМОВНИХ ТА
ІСПАНОМОВНИХ ЗАГАДОК І СПОСОБИ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ**

Олена Василівна Орличенко (м. Київ, Україна)

urug@ukr.net

кандидат філологічних наук, доцент кафедри
теорії та практики перекладу романських мов імені Миколи Зерова
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
(Міністерство освіти і науки України)
01601, м. Київ, бульвар Тараса Шевченка, 14

Щоб вважатися фольклорним, явище повинно відповідати певним характеристикам, а саме: мати анонімне походження, бути широковідомим, використовуватися багатьма людьми у певному регіоні, розповсюджуватися в усній формі.

Загадка – це дуже давня літературна форма, яка переважно складається з питання і відповіді (розгадки). Інший широковідомий тип загадок набуває більш описово-розповідного характеру і в своїх популярних варіантах часто представлений у римованій формі.

Загадки безпосередньо по'язані з грою слів і неоднозначними смисловими асоціаціями. У давнину розгадування загадок вважалося справою вчених, мудреців. У наш час – це розваги для осіб будь-якого віку.

Існує багато типів загадок, кожна з яких має свою модель створення та спосіб розшифрування. Структура загадок проста, у переважній більшості складається

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства

[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnoho movoznavstva])

**Конвергентні та дивергентні риси португаломовних та іспаномовних загадок і способи їх перекладу
українською мовою (Українською) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh
zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]**

© Орличенко О. В. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

лише з двох речень (питання і відповіді), і пропонує найбільш очевидні характеристики об'єкта, який потрібно відгадати.

Ці мовні одиниці можуть мати як питальну, так і стверджувальну форми. Можуть бути римованими або ні, заплутаними і каверзними або надзвичайно простими, хоча це і не повний перелік можливих варіантів структури загадок португальською, іспанською та українською мовами, які послужили емпіричним матеріалом для цього дослідження. В цілому, в португаломовних, іспаномовних та українських загадах прослідковується конвергентність базових форм, але водночас є розбіжності (дивергентні риси). Часто загадки побудовані так, що справляють враження парадоксу, збиваючи з розуму кожного, хто її чує або ж читає.

Проблема перекладу португаломовних та іспаномовних загадок українською мовою є багатоаспектною і полягає перш за все у відтворенні гри слів, оскільки нівелювання останньої впливає не тільки на первісне призначення оригіналу, але й повністю розмиває сенс загадки.

Ключові слова: малі форми фольклору, загадка-питання, загадка-наратив, загадки-вірші, ініціальні і фінальні формули, переклад гри слів, вільний переклад.

CONVERGENT AND DIVERGENT FEATURES OF PORTUGUESE AND SPANISH RIDDLES AND SPECIFICITY OF THEIR TRANSLATION INTO UKRAINIAN LANGUAGE

Olena V. Orlychenko (Kyiv, Ukraine)

urug@ukr.net

PhD, Associate Professor of the Department of
Theory and Practice of Romance Language Translation by Mykola Zerov
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
14 Taras Shevchenko Blvd., Kyiv, Ukraine, 01601

To be considered folklore, a phenomenon must have certain characteristics, namely: to have an anonymous origin, to be ancient and popular, to be used and shared by many people in a certain region, to be spread orally.

A riddle is a very ancient literary form, which mainly consists of a question and an answer (key). Another common type of riddles acquires a more descriptive-narrative character and in its popular versions is often presented in rhyming poems.

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology
[Aktual'ni pytannja porivnjaj'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Convergent and Divergent Features of Portuguese and Spanish Riddles and Specificity of their Translation into Ukrainian Language (in Ukrainian) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoju movoiu]

© Orlychenko O. V. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

Riddles are directly related to the play of words and ambiguous semantic associations. In ancient times, solving riddles was considered the effort of scientists and sages. Nowadays, it is an entertainment for people of any age.

There are many types of riddles, each of which has its own model of creation and method of decoding. The structure of riddles is simple, in the vast majority they consist of only two sentences (question and answer), and they give the most obvious characteristics of the object that needs to be guessed.

These language units can have both interrogative and less often affirmative forms, can be rhyming or not, confusing and tricky or extremely simple, although this is not a complete list of possible variants of riddles structure in Portuguese, Spanish and Ukrainian languages, which served as empirical material for this study. In general, the convergence of basic forms is observed in Portuguese, Spanish, and Ukrainian riddles, but at the same time there are differences (divergent features). Riddles are often constructed in such a way as to create the impression of a paradox, confusing everyone who hears or reads them.

The problem to translate Portuguese and Spanish riddles into Ukrainian is multifaceted and consists, first of all, in reproducing the play of words, as the leveling of the latter affects not only the purpose of the original, but also completely blurs the meaning of the riddle.

Key words: *small forms of folklore, riddle-question, riddle-narrative, riddle-verses, initial and final formulas, play of words translation, free translation.*

Загадка, народна загадка – це «найзагадковіший» жанр народної творчості. Його особливістю є те, що наявна інформація закодована, має неявний зміст і прагматично звернена до розвиненого інтелекту тих, хто її чує або читає. Рішення в загадках завжди є, але не завжди можна його вловити з перших слів.

Загадки як літературний жанр зародилися в сиву давнину і до цих пір існують у своїй стародавній формі, із традиційним початковим чи фінальним питанням, яке наполегливо закликає шукати потаємний зміст, розгадати приховане чи невідоме значення чогось:

Порт.: *O que é que quanto mais se perde, mais se tem? (O sono)*

Ісп.: *¿Qué cosa y cosa, que tiene los cabellos canos hasta el cabo, y cría plumas verdes? (La cebolla)*

Укр.: *Воно завжди перед нами, але бачити його ми не можемо. Що це? (Майбутнє)*

Науковці не можуть дати точної відповіді, коли була сформульована перша загадка, але є докази її вжитку вже в санскритських текстах, Біблії та

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства)

[Aktual'ni pytannja porivnjaj'no-istorychnogo i typologichnoho movoznavstva]

Конвергентні та дивергентні риси португаломовних та іспаномовних загадок і способи їх перекладу українською мовою (Українською) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]

© Орличенко О. В. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

стародавніх легендах. Однією з найбільш традиційних є загадка про сфінкса, персонажа грецької міфології [Adivinanza].

Література усього світу має власні збірки загадок. До найбільш давніх можна віднести латинську [Salvador M.], а також найпершу німецьку збірку загадок, що вийшла у Страсбурзі ще у 1505 р. Однією з найбагатших і найстаріших вважається також «Aenigmatographia» (Енігматографія) Ніколаса Ройснера (1599) [Nicolaus Reusner], але загадки можна знайти в усіх культурах, часто у поєднанні з іншими формами, які близькі до неї, такими як байки, притчі чи приказки. Сказане вище дозволяє стверджувати, що фольклорні твори стали підґрунтям всієї світової культури, невичерпним джерелом різних національних мистецтв (див, зокрема: "O livro das adivinhas" (Augusto Pires de Lima), "Adivinhas portuguesas" (Casimiro Moraes Machado), "As adivinhas populares" (Teófilo Braga), "Adivinhas populares portuguesas" (Viale Moutinho), "Adivinanzas populares españolas" (Pedro de Cerillo), "Acertijero Antológico Español" (José Luis Gárfer), "Adivinancero culto español" (Concha Fernández), "Teoría e historia de las adivinanzas" (Ramón Almela Pérez) та ін.).

Отже **метою** цієї розвідки буде дослідити особливості такого малого жанру фольклору, як загадка на теренах Португалії \ Бразилії та Іспанії \ декількох країн Латинської Америки, а саме: Болівії, Еквадору, Куби, Колумбії, Мексики, Нікарагуа, Чилі (вибір було зроблено довільно) у співставленні з українськими загадками, а крім того розглянути особливості перекладу португаломовних та іспаномовних загадок українською мовою, оскільки матеріали з цієї теми поки що недостатньо розроблені в Україні.

Отже, жанр «загадка» стане **предметом аналізу**, а – **об'єктом**: конкретні, мовні одиниці, що були отримані шляхом суцільної вибірки із робіт, включених до емпіричних джерел (див. бібліографію).

Розаріо Роза в своїй роботі присвяченій португальським загадкам дає таке визначення одиниці, що досліджується: «літературний жанр народної творчості, усної традиції, який складається із запитання, що вимагає відповіді» [Rosário Rosa, 2].

І переважна кількість зареєстрованих одиниць дійсно будується за такою моделлю: питання – коротка відповідь (див. приклади до статті). Але існує якась

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Convergent and Divergent Features of Portuguese and Spanish Riddles and Specificity of their Translation into Ukrainian Language (in Ukrainian) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoju movoiu]

© Orlychenko O. V. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

кількість загадок з відкритими відповідями, тобто зі стверджувальними реченнями, не оформленими знаком питання і з відсутніми відповідями (маються на увазі друковані видання):

365 чайок, 52 орли, 12 голубів одне яйце знесли.

Надворі горою, а в хаті – водою.

Купалася, купалася, а сухою залилася.

Прямих аналогів в джерелах з португаломовними та іспаномовними загадками не зафіксовано. Можливо, вони існують лише в усній формі. Хоча незначна кількість прикладів загадок подібної конфігурації наявні в джерелах двох інших мов, що аналізувалися, але відповіді на них вказані (див. приклади нижче).

Загадки завжди базуються на грі слів і на нечітких або непрямих смислових асоціаціях. В загадках обов'язково має бути якась смислова омана. І чим більш заплутаним є поєднання сенсів, тим проблематичніше буде розгадати загадку. Тому парадоксальність є однією з характеристик будь-якої загадки будь-якої країни:

Порт.: *«Qual é o casal que nunca se encontrou? (A noite e o dia)»*

Ісп.: *Chiquita como un ratón, cuida la casa como un león Qué es? (La llave)*

Укр.: *У лісі родився, на воді ріс, у вогні згорів. (Човен)*

Як видно з прикладів парадоксальність з'являється на вістрі поєднання визначень, які, здавалося б, ведуть до неможливих або абсурдних відповідей: *«Qual é o casal que nunca se encontrou?»* На перший погляд ніщо не може зв'язати два протилежні поняття – «casal» і «nunca se encontrou» – , оскільки вони говорять про достеменні факти, пов'язані з живими істотами, такі як «подружжя» та «ніколи не зустрічалися». У світі живих істот така ситуація дійсно неможлива, але відповідь можна знайти в світі чогось неживого, що завдяки аналогії може бути введено у контекст взаємин – «день і ніч», які не можуть існувати одночасно, але тісно – неначе подружжя – пов'язані одне з одним.

Причиною популярності малих форм (загадок, прислів'їв, приказок) є те, що вони перевіряють інтелектуальний рівень людини, можливість мислити логічно. Їх походження анонімне, вживаність різними верствами населення – величезна. А це, в свою чергу призводить до необхідності простого, короткого і прямого

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Конвергентні та дивергентні риси португаломовних та іспаномовних загадок і способи їх перекладу українською мовою (Українською) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]

© Орличенко О. В. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

формату, щоб легко запам'ятовуватися і повідомлятися слухачам, тому загадки давно стали частиною масової культури людства, способом збереження нашого минулого: історії та традицій населення, вчення наших пращурів, що з'єднує покоління. Загадки – це маленькі віконця в душу культури, які в кількох словах передають накопичений поколіннями досвід. Вони схожі на мудрі поради наших предків, укладені в короткі, але яскраві речення.

Тематично загадки всіх проаналізованих ареалів – португаломовного, іспаномовного та українського надзвичайно різноманітні, і цей факт відмічає багато дослідників (зокрема див. 4), оскільки в цих мовних одинцях йдеться про людину і про зовнішній світ, який її оточує, а він безкрайній. Але цікавим є факт збігу кола загадок, придуманих людьми різних національностей. Принаймні у представників тих країн, загадки яких аналізувалися в якості емпіричного матеріалу. Наприклад:

1) природа, атмосферні та природні явища:

Порт.: *Corre, corre, sem ter pés, dá-te na cara e não o vês. O que é? (Vento)*

Ісп.: *-Me oyes pero no me ves, me sientes pero no me tocas. (El viento)*

Укр.: *Летить коник, басує. Поле-доле пустує. Ніхто його не впіймає, і ніхто не загнупдає. (Вітер)*

Як видно з прикладів в усіх мовах зафіксовані приклади загадок з ключовим поняттям **вітер**, що є типовим природним явищем на планеті Земля.

2) людина чи окремі частини його тіла:

Порт.: *O que é, o que é, que nasce entre quatro paredes, e tal a graça que Deus lhe deu, até consegue tocar no céu? (A língua)*

Ісп.: *Una señora muy aseñadora*

que siempre va en carro

y siempre está mojada (La lengua)

Укр.: *Без нього не сказати нічого. (Язик)*

Теж саме можна сказати і про лексему **язик**, частотність вживання якої не підлягає сумніву, і, відповідно, має бути досить розлого представлена в усіх мовах світу.

3) флора (часто розбивається на додаткові підгрупи, такі як дерева, кущі, квіти тощо):

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Convergent and Divergent Features of Portuguese and Spanish Riddles and Specificity of their Translation into Ukrainian Language (in Ukrainian) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]

© Orlychenko O. V. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

Порт.: Tem cabeça e dente mas não é bicho nem é gente? (Alho)

Ісп.: Tiene dientes y no come, tiene cabeza y no es hombre. (Ajo)

Укр.: У темниці виростає та біленькі зубки має. Хоч гіркий він і пекучий, та корисний і цілющий. (Часник)

- 4) **фауна** (часто розбивається на додаткові підгрупи, такі як велика рогата худоба, мала худоба, хижі звірі тощо):

Порт.: O que é o que é: o animal que usa sela, mas não se pode sentar? (O cavalo)

Ісп.: Qué animal tiene silla y no se puede sentar? (El Caballo)

Укр.: Я великий, я красивий, як біжу, то в'ється грива. Хвіст у мене довгий-довгий, хвіст у мене, мов шовковий. (Кінь)

Назви представників флори і фауни є надзвичайно поширеними лексемами в загадках усіх досліджуваних мов. Зокрема лексема **часник** та **кінь**, які репрезентовані у наведених вище прикладах. Але зрозуміло, що кількість найменувань представників рослинного і тваринного світу (крім ссавців до цієї групи включають інших істот, таких як: птахи, комахи, павукоподібні, риби, молюски, черви тощо) набагато більша. Цікавим є те, що крім назв місцевих рослин і тварин в загадках можна знайти найменування представників екзотичного світу географічно віддалених місць:

Порт.: Quando me assusto ponho a cabeça na terra. Tenho asas sem voar mas se corro não me consegues apanhar! (Avestruz)

Ісп.: Adivina adivinador tiene plumas y no es gallina, tiene alas y no vuela ¿Qué es? (El avestruz)

*Укр.: Птах цей довгі ноги має,
Голову в пісок ховає,
Хоч і швидко він біжить –
В небеса не полетить!
Я догнати намагаюсь,
Та швидкий, як вітер... (Страус)*

- 5) **предмети побуту:**

Порт.: O que é que correr pela casa toda e depois dorme num canto? (A vassoura)

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnoho movoznavstva])

Конвергентні та дивергентні риси португаломовних та іспаномовних загадок і способи їх перекладу українською мовою (Українською) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]

© Орличенко О. В. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

Ісп.: Fui al monte, corte un palito, cuando llegue a casa baile bonito. (La escoba)

Укр.: Стоїть паня в куточку підперезана мотузочком (Віник)

В загадках всіх трьох мов згадується такий поширений предмет побуду, як **віник**. Але в кожній загадці ця одиниця обігрується по-різному. В португальській мові запитується про звичайну річ, яка тихо стоїть у куточку. В іспанській розповідається міні-історія про процес створення цього предмету, а в українській надається гумористичний опис віника.

6) страви:

Порт.: Qual é o queijo que mais sente dor? (O queijo ralado)

Ісп.: Casa de barro, sacristán de palo, gente menuda y el que le ayuda. (La olla de frijoles)

Укр.: Довго з тіста їх ліпили,

у окропі поварили.

Потім дружно ласували,

ще й сметанки додавали. (Вареники)

Логічно припустити, що національні страви будуть різними у всіх трьох мовах. І це підтвердив емпіричний матеріал. Загадки про вареники не вдалося знайти ні в португальській, ні в іспанській мові, так само, як про третій сир або тушковані боби в українській мові.

7) свята:

Порт.: O que é um pontinho branco no meio da grama? (Uma formiga vestida para o Ano Novo)

Ісп.: Finalizan por el principio y comienzan por el final, en todos los años de una vida desde siempre las podrás encontrar. ¿Qué son? (Las Navidades)

Укр.: З неба падають сніжинки, Люди всі несуть ялинки. Рік старий кудись утік – Так приходить... (Новий рік)

8) абстрактні поняття:

Порт.: O que é o que é: a formiga tem maior do que o leão? (O nome)

Ісп.: ¿Cuál es la cosa

que se posa

sobre todas las cosas? (El nombre)

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology

[Aktual'ni pytannja porivnjaj'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Convergent and Divergent Features of Portuguese and Spanish Riddles and Specificity of their Translation into Ukrainian Language (in Ukrainian) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoju movoiu]

© Orlychenko O. V. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

Укр.: *Що у людини не росте? (Ім'я)*

До вищеперерахованих можна додати ще групу з узагальненою назвою «*релігія*», оскільки в емпіричних джерелах були зафіксовані загадки про святих, монахів, священників, членів святої родини, церковну атрибутику, підготовку до релігійних свят тощо:

Порт.: *O meu nascimento foi cinza,
do meu viver ninguém se espanta;
de sete filhas que tive,
a última foi santa. (Quaresma)*

Наведена загадка дуже не проста для пересічного читача або слухача, бо в ній згадується про *нопіл* і що остання з семи доньок, яких я маю, є святою, але всі ці натяки легко може розгадати людина, яка знає історію релігійних свят та підготовку до них.

Ісп.: *Doce señoritas en un convento y todas visten de negro. (Las monjas)*

Укр.: *Це не просто малюнок – це наука про Бога,*

Вона від спокуси й гріха оборона,

Вона у молитві моїй допомога

У церкві чи вдома - барвіста (ікона)

Багато загадок вимагають роздумів, щоб збагнути їхнє значення. Вони кидають виклик слухачам і стимулюють пошук відповідей:

Порт.: *O que é que é que fala, mas não é gente? (O telefone)*

Ісп.: *¿Qué es aquello que es blanco por fuers y amarillo por dentro? (Un chino envuelto en una sabana blanca)*

Укр.: *Без язика, а говорить, без вух, а чує. (Телефон)*

Структурне оформлення загадок переважно є однаковою у всіх мовах, бо спочатку формулюється питання, на яке слухач має дати відповідь. І ця відповідь є короткою, як правило, одне слово (див. приклади наведені вище). Але інколи кількість слів у відповіді суттєво збільшується:

Порт.: *Por que é que o boi sobe o morro? (Porque não pode passar por baixo)*

Ісп.: *-¿Qué le dijo el agente de seguros a Adán y Eva? (Por lo que veo, ustedes no están cubiertos)*

Укр.: *Коли небо буває нижчим од землі? (Коли відзеркалюється у воді)*

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Конвергентні та дивергентні риси португаломовних та іспаномовних загадок і способи їх перекладу українською мовою (Українською) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]

© Орличенко О. В. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

І найбільшої виразності загадки досягають тоді, коли відповідь дорівнює багатокомпонентному реченню. Такі приклади, хоча і в одиничних кількостях наявні в португальській та іспанській мовах, аналоги в українських джерелах не зафіксовані:

Порт.: *Quatro pés, em cima de quatro pés, esperando quatro pés chegar. Quatro pés não veio, quatro pés foi embora, quatro pés ficou. O que é que é? (O gato em cima da mesa esperando o rato chegar, o rato não veio, o gato foi embora e a mesa ficou).*

¿Cuál es el colmo de un distraído? (Un hombre que al partir de viaje, al llegar a la estación, se acuerda de que ha olvidado su reloj de pulsera sobre la mesa de noche y lo saca del bolsillo para ver si le queda tiempo de ir a buscarlo).

Все сказане вище може вважатися конвергентними рисами всіх трьох досліджуваних мов.

Перш за все це розмаїття тематики загадок: опис явищ природи, рослинного і тваринного світу, духовного життя людини, її трудової діяльності та свят, предметів побуту, знарядь праці, рід занять людей, абстрактних понять, географічних назв, кольорів і багато-багато іншого (див. приклади наведені вище).

По-друге, загадки будуються за типізованими структурами (складні, прості або ж неповні, аналогові чи зіставні та загадки із завершенням [Peña Hernández, Enrique : 215, Pascuala Morote Magán : 190-191]. В рамках простих за структурою загадок виділяють «загадки-запитання»: питальні речення, в яких на першому місці стоять найбільш вживані питальні займенники *quien* \ *quién* \ *хто*, *qué* \ *que* \ *що*, *qual* \ *cuál* \ *який*, *ya*, *ya*, *ya*, *quanto* \ *cuanto* \ *скільки* зрідка деякі інші. Наявність національних образів можлива, але не обов'язкова.

Порт.: *Quem é que nasce no rio, vive no rio e morre no rio, mas não está sempre molhado? (O carioca)*

Ісп.: *¿Cuál es el pez que usa corbata? (El pes-cuezo).*

Укр.: *Який корінь, який цвіт любить кожний в світі кіт? (Корінь валер'яни)*

По-третє, повторюваність в загадках одних і тих самих понять (представлених, як правило, іменниками), які треба відгадати (див. приклади, наведені вище).

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Convergent and Divergent Features of Portuguese and Spanish Riddles and Specificity of their Translation into Ukrainian Language (in Ukrainian) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoju movoiu]

© Orlychenko O. V. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

До конвергентних рис відноситься і наявність в усіх трьох мовах оригінальних за формою загадок, які взагалі не оформлені питальними знаками:

Порт.: *Tem pescoço e não cabeça, tem braços e não tem mãos, tem corpo e não tem pernas. (A camisa)*

Ісп.: *-Cuanto más me lavo, mas sucia estoy. (Agua)*

Укр.: *Без рук, без ніг, без черева - залізе на дерево. (Хміль)*

Що ж до дивергентних рис, то вони, переважно, стосуються оформлення.

Перша: наявність ініціальних або ж фінальних формул. Вони різні в усіх досліджуваних мовах.

Ініціальні "*O que é, o que é?*", "*Qual é coisa, qual é ela*", "*O que será, que será*" є типовими для португальської мови, але повністю відсутні в іспанській і, зрозуміло, в українській мовах.

Порт.: *O que é, o que é? De dia tem quatro pés e de noite tem seis. (A cama)*

У загадках іспаномовних країн найбільш популярним є питання *¿qué es? ¿qué soy?*, яке інколи змінюється на *¿Quién es? ¿Quién soy?*

¿Qué es lo que uno no quiere y si lo tiene no lo quiere perder? (El pleito)

Архаїчна форма - *¿Qué cosa y cosa?* - в сучасній іспанській мові не використовується.

В обох досліджуваних романських мовах вказані форми можуть виконувати обидві ролі: ініціальні і фінальні, але в португальській мові такою може бути лише скорочена формула ***o que é:***

Порт.: *Corre, corre sem ter pé, bate no rosto mas não se vê o que é? (Vento)*

Ісп.: *-Es algo y nada, qué es? (El pez)*

На протилежність ним в українській мові немає як таких ні ініціальних, ні фінальних формул. Їх функцію виконують питальні займенники.

Другою дивергентною рисою є оформлення загадок, яке інколи суттєво розрізняється у всіх досліджуваних мовах.

В португальській мові є особливість відсутня в іспанській та українській мовах. Загадки, які мають стверджувальну форму, але в кінці додається знак питання або знак оклику:

Atravessa o rio mas não se molha? (Ponte)

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Конвергентні та дивергентні риси португаломовних та іспаномовних загадок і способи їх перекладу українською мовою (Українською) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]

© Орличенко О. В. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

Або ж стверджувальне речення із знаком оклику, що абсолютно не впливає з його структури, але може прослідковуватися з семантичного наповнення окремих одиниць:

Deram-me má fama porque a lama é o meu elemento. A alguns dos meus irmãos metem moedas lá dentro! (Porco) – Про мене йде погана слава, тому що багнюка - моя стихія. (Але) декому з моїх братів клали всередину монети! (Свиня)

Або ж ще один цікавий варіант, коли відповідь оформлюється зі знаком оклику, хоча семантичне наповнення загадки зовсім не передбачає такої емоційної відповіді:

O que é que anda com os pé na cabeça? (O piolho!) – Що ходить ногами по голові? (Воша!)

В українських та іспаномовних загадках такі структури не зафіксовані.

Ще однією особливістю португаломовних загадок є те, що відповідь на загадку може бути питальною:

O que é que uma pulga pergunta a outra? (Vamos a pé ou apanhamos um cachorro?) – Про що питає одна блоха іншу? (Ми підемо пішки чи поїдемо на собаці?)

Або протилежна за оформленням структура, тобто з відсутнім знаком питання у першій частині, тобто в питанні:

-Que le dijo la leche a la azúcar. (Nos vemos en el café) – Що сказало молоко цукру. (До зустрічі в каві).

А в українській мові зафіксована ще й загадка з коментарем до відповіді:

В рот каміння набирає

Без усяких перешкод,

Будувати помагає

Довгу греблю і завод.

Як він зветься – відгадай-но?

(Екскаватор).... це, звичайно.

Аналог останньої не має відповідника ні в іспаномовних ні в португаломовних джерелах.

Специфічними формами іспаномовних загадок є логографи (від грец. Λόγος слово, і γρίφος сітка, загадка) – вид головоломки-шаради, яка полягає у

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology
[Aktual'ni pytannja porivnjaj'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Convergent and Divergent Features of Portuguese and Spanish Riddles and Specificity of their Translation into Ukrainian Language (in Ukrainian) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoju movoiu]

© Orlychenko O. V. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

послідовності слів, що утворюються додаванням, відкиданням чи переставлянням літер або складів [Логогриф – Wikipedia]

Ana me tienen por nombre y Fe por apellido (Anafe)

В українських і португаломовних загадках таких прикладів не знайдено.

В українській мові спеціалісти виділяють окрему форму: загадки-байки (див., наприклад, загадки-байки Леоніда Глібова), але ні серед португаломовних, ні серед іспаномовних загадок такого різновиду малих форм фольклору не зафіксовано.

Особливостями відтворення португаломовних та іспаномовних загадок українською мовою є наступне:

1) переклад звичайних загадок, простих за формою і за змістом

У випадку необхідності перекладу таких структур треба спиратися на загальні правила і здійснювати прямий переклад без значних перекладацьких трансформацій, хоча мінімальна їх кількість все ж потрібна. Як правило, це вилучення або ж додавання.

2) переклад загадок з літерами

При перекладі таких загадок, що засновані на співзвуччі деяких слів та літер алфавіту необхідно використовувати прийоми заміни і додавання, щоб дати підказку слухачеві. Наприклад, португальська загадка: «O que será, que será, que todo o nariz tem na ponta? (A letra Z), буквальний сенс якої такий: «Що це, що це таке, що кожен ніс має на кінчику? – Букву Z», або ж іспанська загадка «Soy la redondez del mundo, sin mí no puede haber Dios, papas y cardenales sí, pero pontífice no. – La letra o», чий буквальний переклад звучить так: «Я округлість, без мене не може бути Бога, можуть бути папи і кардинали, а понтифік – ні. (Буква o)» потребують незначних трансформацій заміни і додавань. Наприклад, для загадок першого типу достатньо замінити кінцеву літеру на її відповідник в українській мові. В цьому варіанті Z на С: «Що це, що це таке, що кожен ніс має на кінчику? – Букву С». А в загадках другого типу треба замінити лексеми оригіналу на відповідні їм в українській мові. В наведеному прикладі така процедура навіть не знадобилася, бо і лексема *Бог* і лексема *понтифік* мають в українській мові потрібну літеру *О*.

3) переклад “безглуздох” загадок

Безглузді загадки можна поділити на дві групи. Перша – це дійсно безглузді

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnoho movoznavstva])

Конвергентні та дивергентні риси португаломовних та іспаномовних загадок і способи їх перекладу українською мовою (Українською) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]

© Орличенко О. В. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

загадки для самих португаломовних та іспаномовних носіїв мови:

¿De qué color era el caballo blanco de Napoleón? (Blanvo) – Якого кольору був білий кінь Наполеона? (Білий)

Друга група представляє собою речення уявна безглуздість яких виникає саме через подібність або співзвучність слів. Такі загадки перекласти із збереженням ініціального значення слів неможливо, необхідно підшукати якийсь відповідник у мові-переймачі. Наприклад:

O que o nadador faz para bater o recorde? (Nada)

Але абсурдність такої відповіді – *Nada* – є уявною, бо насправді лексема *nada* в португальській мові може відноситися до категорії іменників (нікчемність, дрібниця, небуття), прислівників (зовсім), займенників (ніщо, нічого) і дієслів (плаває). І от саме два останніх значення (займенникове і дієслівне) викликають уявну абсурдність: *Що робить плавець, щоб побити рекорд? (Нічого)*. Дієслово *nadar* в 3 особі однини теперішнього часу має форму *nada*, і тому цілком логічно, що для того, щоб побити рекорд, *плавець тренується, плаває*.

А от в іспанській мові ця лексема *nada* вжита як займенник:

-¿Qué le dijo un pez a otro. (Nada) – Що сказала одна риба іншій. (Нічого)

Аналоговим прикладом безглуздої загадки в іспанській мові може навести такий:

Pérez anda y Gil camina ¿De quién hablo? (Perejil)

Дослівний перекладає дає наступне: *Перес ходить, і Гіль ходить. Про кого я говорю? (Про петрушку)*

Проблемним в цій загадці є те, що в оригіналі іменник *perejil* розбитий на дві частини: на умовне ім'я *Pére(z)*, тому що в іменнику *perejil* буква *z* відсутня, і, начебто (що домислюється зі структури речення), власне ім'я *Gil*. Але це зроблено зумисно для підсилення заплутаності, хоча з точки зору фонетики, все звучить правильно. Букви *z* і *j* можуть уподібнюватись в розмовному мовленні. І тому *Perej* можна орфографічно передати, як *Pérez*, а буква *g* перед голосними *e* та *i* дає такий самий звук, що і приголосна *j* – [x]. Тому варіантом перекладу може стати така загадка: *Петро ходить, а вушко слухає. Що виходить? – Петрушка*.

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Convergent and Divergent Features of Portuguese and Spanish Riddles and Specificity of their Translation into Ukrainian Language (in Ukrainian) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoju movoiu]

© Orlychenko O. V. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

4) переклад загадок-віршів

По можливості віршовані оригінали треба перекладати віршованою формою:

Порт.: *Sempre* *quietas,* *Завжди спокійні,*
sempre *agitadas,* *завжди вдалині.*
dormindo *de* *dia,* *Вдень їм треба спати,*
à noite acordadas. (As estrelas) *а вночі гуляти. (Зірки)*

Ісп.: *Salgo de la sala* *Виходжу з кімнати*
para la cocina, *до кухні-конурки,*
meneando la cola *і хвостом кручу,*
como una gallina (La escoba) *наче тая курка (Віник),*

але якщо зробити це неможливо, треба відтворювати оригінал, втрачаючи мелодику віршованої форми, а в деяких випадках і видозмінюючи початковий текст для збереження загального сенсу:

Порт.: *Qual é coisa, qual é ela,* *Що це, що це,*
alta como o pinheiro, *високий як сосна,*
verde como as limas, *зелений, як лайми,*
doce como o mel *солодкий як мед*
e amarga como o fel? (A noz) *а гіркий як жовч? (Волоський*
goriç)

Ісп.: *Estoy en el aire,* *Я в повітрі,*
estoy en el mar, *я в морі,*
pero en el río *але в річці*
no puedo estar (La letra a) *я не можу бути (Літера о)*

5) переклад «загадок про слова».

Вони є найскладнішими для перекладу, бо базуються на грі слів чи гри зі словами. Наприклад:

Qual é o céu que não tem estrelas? (O céu da boca!)

Дослівний переклад звучить так: *На якому небі немає зірок? (На небі вашого рота!)* Відповідь видається вельми дивною, але достатньо відкрити

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
 [Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Конвергентні та дивергентні риси португаломовних та іспаномовних загадок і способи їх перекладу українською мовою (Українською) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]

© Орличенко О. В. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

будь-який словник, щоб побачити, що *céu da boca* означає *піднебіння*. Тож переклад може бути такий: *Де ніколи не побачиш зірок? (На піднебінні)*.

Гра слів, відома ще під назвою каламбур – це стилістичний зворот, який базується на використанні слів, групи слів чи словосполучень, що звучать однаково або схоже, але мають різне значення. І це викликає комічний ефект. Терміни «*гра слів*» і «*каламбур*», які часто використовуються як синонімічні, насправді тотожні не повністю, бо, на відміну від каламбуру, що має переважно комічну форму, гра слів більш різнопланова у своїх стилістичних функціях. Так чи інакше, переклад гри слів та каламбурів – складне завдання для будь-якого перекладача. Але якщо прибрати каламбури або нівелювати гру слів, втрачається сенс загадки, її м'який гумор:

- *Redondito y rojo es. Nunca toma café, pero siempre toma té. (El tomate)* –
Воно кругле і червоне. Ніколи не п'є каву, але завжди п'є чай. (Томат)

Родзинка загадки в тому, що тут поєднані пароніми: іменник *el tomate* (томат) і дієслово з додатком *toma té* (п'є чай). При прямому перекладі губиться жарт загадки, оскільки вона стає абсурдною. Отже обов'язковою є трансформація оригіналу. Наприклад, така:

- *Це щось кругленьке і червоне і пов'язане не з кавою, а з овочевим соком. (Томат)*

6) Вільний переклад.

Може здійснюватися тоді, коли для збереження сенсу загадки змінюється її ініціальний текст. Форма оригіналу губиться, але загальний сенс та гумористична складова залишається:

Mondongo, mondongo, en la puerta te lo pongo. (La llave), що перекладається як: *Суп з рубця, суп з рубця, я тебе в дверях ставлю. (Ключ)*.

Мондонго (ісп. *mondongo*) – суп, що готується з рубця (шлунка корови або свині) та різними овочами, такими як солодкий перець, цибуля, морква, капуста, селера, помідори, коріандр, часник або іншими коренеплодами. Зазвичай страву готують у колишніх колоніях Іспанії в Латинській Америці, Карибському басейні та на Філіппінах [*Mondongo*].

Скоріше за все, в цій загадці лексему *мондонго* було вжито лише задля рими для лексеми *pongo*. З відповідним гумористичним значенням. І хоча воно не є

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Convergent and Divergent Features of Portuguese and Spanish Riddles and Specificity of their Translation into Ukrainian Language (in Ukrainian) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoju movoiu]

© Orlychenko O. V. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

центральною, а «ключем загадки» є лексема «ключ», яка знаходиться далеко на периферії, все ж при перекладі важливо сфокусуватися на елементі, який збереже риму (заміна наголосу) і, скоріше за все, гумористичне значення. Можливо так:

*Такий смачний був суп із тельбухів, що від дверей, здається, щось я загубив.
(Ключ).*

7) Переклад нелогічних загадок.

Загади такого типу є вельми цікавими, тому що вони кидають виклик майстерності перекладача, бо збагнути їх доволі проблематично. Наприклад:

O que é, o que é? Vários pontinhos amarelos na parede. (Fandangos alpinistas)

Дослівний переклад звучить так:

Що це, що це? Кілька жовтих цяточок на стіні. Фанданго альпіністів.

Перша частина таких загадок, як правило, легко зрозуміла, а от пов'язати її з відповіддю - складно. Скажімо, як в цьому випадку, оскільки іменник фанданго, перш за все, асоціюється за іспанським танцем. Але справа у тому, що португальське та іспанське фанданго суттєво відрізняються. В Іспанії – це стрімкий та енергійний танець, а в португальському фанданго домінує достатньо одноманітне і монотонне чергування рухів. Походження фанданго затьмарене, але спеціалісти стверджують, що це найдавніший різновид фламенко з ритмом від швидкого до помірного. Можливо, він, навіть, передує фламенко. Припускається, що цей музичний твір походить від арабських і португальських наспівів, оскільки його тональність нагадує музику мозарабських жархасу та фаду, але, безсумнівно, цей танок – результат змішання різних культур, з яких він перейняв різні риси. Як зазначається у матеріалах [див бібліографію] у португальських фанданго відчувається нота фаталізму. Португальський фанданго танцюють удвох, кожен із танцюристів чергується зі своїм партнером, а той, хто не танцює, відбиває ритм.

Чому автор порівнює рухи альпіністів з рухами танцюристів фанданго є реальною загадкою. Для перекладу можна запропонувати супровідний коментар (див. вище). Тож варіантом відтворення цієї загадки українською може бути такий:

Що це, що це? Кілька жовтих цяточок на стіні. (Схоже на танець фанданго у виконанні альпіністів, що піднімаються на скелю).

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnoho movoznavstva])

Конвергентні та дивергентні риси португаломовних та іспаномовних загадок і способи їх перекладу українською мовою (Українською) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]

© Орличенко О. В. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

Народна мудрість у її малих формах переходить з покоління в покоління і тому не дивно, що з часом вона переформулюється і набуває нових значень. Але її особливість полягає в тому, що первісне значення зберігається і продовжує використовуватися, часто додаючи нотки гумору до банальних повсякденних ситуацій. Тому на відміну від слів, які з часом можуть відмирати через брак вжитку, загадки залишаються живими, оскільки передають загальноприйняті знання про життя, і, будучи пов'язаними з її універсальними сторонами, використовуються і сьогодні.

Висновки

Загальною рисою фольклору, яка існує майже в усіх соціумах, є наявність загадок, що існують як самостійно, так і у складі народних казок. Загадок, які зустрічаються у фольклорі, багато, і вони вважаються його самостійним різновидом.

Зазвичай загадки анонімні, в усній формі передаються від покоління до покоління, відтворюючи особливості століття, в якому вони з'являються. Загадки охоплюють надзвичай широке коло різних понять. Це і найменування атмосферних та природних явищ, флори та фауни, типових страв, музичних інструментів, речей побуту, свят, опису людини і її професійної діяльності, частин людського тіла, знарядь праці, географічних назв, та багато чого іншого.

Причиною довготривалого існування загадок є те, що вони несуть в собі елементи виховного і навчального процесу, налаштовані на підготовку дітей до дорослого життя. Загадки завжди стимулювали розвиток розумової діяльності завдяки тому, що змушують швидко порівнювати і оцінювати об'єкти оточуючого середовища, пильно спостерігати за природою, щоб на основі різних умовиводів вчитися не розпорошувати увагу і зосереджуватися на головному, швидко знаходити відповідь на поставлене питання.

Загадки логічно розуміє під собою питальну форму, що підтверджує більша частина опрацьованого матеріалу, але є незначні відхилення від цієї норми, коли саме тіло загадки є стверджувальним, а відповідь стає питальною.

Структура загадок типова для досліджуваних мов: прості та складні форми; аналогові чи зіставні та загадки із завершенням; каверзні або ж провокаційні

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Convergent and Divergent Features of Portuguese and Spanish Riddles and Specificity of their Translation into Ukrainian Language (in Ukrainian) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]

© Orlychenko O. V. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

питання (preguntas sarciosas), логогрифи та дурні або ж безглузді загадки (adivanzas tontas).

Основною рекомендацією щодо перекладу португаломовних та іспаномовних загадок – це необхідності спиратися на загальні правила, тобто здійснювати переклад за допомогою перекладацьких трансформацій, оскільки дослівний переклад скоріше виняток, а не правило.

Література:

1. Загадка. <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Логогриф. <https://uk.wikipedia.org>
3. Фанданго що таке fandango значення і тлумачення слова, визначення терміна. https://jak.koshachek.com/articles/fandango-shho-take-fandango-znachennja-i.html#-google_vignette
4. Adivinanza. <https://es.wikipedia.org/wiki/Adivinanza>
5. Carvalho Sousa, Filomena. Cultura e expressões orais: A adivinha. https://fileview.fwdcdn.com/?url=https://mail.ukr.net/api/public/file_view/list%3Ftoken%3D5GM8rBaTdgCRTMzMxjMsswl8rZjGw-0wST_FU3FFWOYI_GSCAFwm_KeNeqPfDMMvGzgHqVIB-GABMk2Wv7Aq43pvHFUyXzHY:fAXjuS-DmevXzCnG%26r%3D1698919590554-&default_mode=view&lang=ru#start=0
6. Morote Magán, Pascuala. Juegos de lengua y literatura. adivanzas y trabalenguas. Universitat de Valencia, España. https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/aepe/pdf/congreso_45/congreso_45_18.pdf
7. Peña Hernández, Enrique. (1968). Folklore de Nicaragua. Masaya, Nicaragua, Centroamérica.
8. Reusner, Nicolaus. Aenigmatographia Sive sylloge aenigmatum et griphorum convivalium: ex varijs & diversis auctoribus, tam antiquis, quam novis, collectorum, & uno volumine comprehensorum Draudius & Angelus, 1599. https://books.google.com.ua/books/about/Aenigmatographia_Sive_sylloge_aenigmatum.html?id=aeTEngEACAAJ&redir_esc=y
9. Rosário Rosa Da(s) adivinha(s): da expressão oral ao jogo simbólico. https://www.researchgate.net/publication/347662826_Das_adivinhas_da_expressao_oral_ao_jogo_simbolico
10. Salvador M. Latin Riddles [Enigmata]. *The Literary Encyclopedia*. <http://www.litencyc.com/php/stopics.php?rec=true&UID=1596> (дата звернення: 14.12.2012).

Джерела ілюстративного матеріалу:

11. 30 загадок українською мовою (з відгадками). <http://doshkolenok.kiev.ua/zagadki/224-zagadki-ykraunskoj-movoj.html>

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Aktual'ni pytannja porivnjaj'no-istorychnogo i typologichnoho movoznavstva])

Конвергентні та дивергентні риси португаломовних та іспаномовних загадок і способи їх перекладу українською мовою (Українською) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]

© Орличенко О. В. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

12. 100 загадок українською мовою з відповідями. https://spadok.org.ua/mova-i-pysemnist/100-zagadok-ukrayinskoju-movoiu-z-vidpovidyamy#google_vignette
13. Загадка про часник на українській мові. http://korusno-znatu.in.ua/inshe/zagadky/zagadka-pro-chasnyk/#google_vignette
14. Загадки Леоніда Глібова. <https://mala.storinka.org/%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%BB%D0%B5%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B4%D0%B0-%D0%B3%D0%BB%D1%96%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D0%B0.html>
15. Загадки на біблійну тематику. <https://www.scribd.com/document/490362511/%D0%97%D0%90%D0%93%D0%90%D0%94%D0%9A%D0%98-%D0%9D%D0%90%D0%91%D0%86%D0%91%D0%9B%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%A3-%D0%A2%D0%95%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%A3-docx>
16. Загадки про ім'я. <https://vseosvita.ua/library/embed/0018ii-b35c.doc.html>
17. Загадки про їжу на українській мові. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-yizhu-na-ukrayinskiy-movi>
18. Загадки про коня, кобилу, лоша українською мовою. https://megaznaika.com.ua/zahadky-pro-konya-kobylu-losha-ukrajinskoyu-movoyu/#google_vignette
19. Загадки про телефон українською. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-telefon-ukrayinskoyu>
20. Загадки українською мовою. http://doshkolenok.kiev.ua/zagadki/224-zagadki-ykraunskoj-movoj.html#google_vignette
21. Загадки українською мовою. <https://kolobook.org/zagadki-ukrainskoyu-movoyu/>
22. Мондонго. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D2%91%D0%BE>
23. Пустунчик. https://pustunchik.ua/ua/checkyourself/zagadki/zagadki-ob-ekzoticheskikh-ptitsakh#google_vignette
24. Українські загадки. http://zagadki1.ru/ua/zagadky-pro/zagadky-pro-vinyk.htm#google_vignette
25. Українські загадки. <https://zagadki.in.ua/>
26. Українські загадки: кращі з кращих. <https://vsviti.com.ua/society/57805>
27. Фанданго. <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BE>
28. 61 adivinhas infantis para divertir a criança. <https://www.todamateria.com.br/adivinhas>
29. 101 Adivinanzas chilenas para niños y niñas (Spanish Edition) Tapa blanda – 16 Noviembre 2021. <https://www.amazon.com/-/es/Enrique-Marchant/dp/9563249097>
30. Acertijos y adivinanzas populares. <https://www.pocoyo.com/adivinanzas/populares>
31. Adivinanzas y Acertijos Populares. <https://www.mexgrocer.com/adivinanzas.html>
32. Adivinanzas, cortas y de origen mexicano. <https://www.mexicodesconocido.com.mx/adivinanzas-cortas-y-de-origen-mexicano.html>
33. Adivinhas. https://www.todamateria.com.br/adivinhas/#google_vignette
34. Adivinhas com Respostas. https://educamais.com/adivinhas-com-respostas/#google_vignette
35. Adivinhas infantis para brincar, entreter e aprender. <https://www.brincacomigo.pt/adivinhas-infantis-para-brincar-entreter-e-aprender/>

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology
[Aktual'ni pytannja porivnjaj'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Convergent and Divergent Features of Portuguese and Spanish Riddles and Specificity of their Translation into Ukrainian Language (in Ukrainian) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoju movoiu]

© Orlychenko O. V. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

36. Adivinhas.pt. <https://adivinhas.pt/>
37. Adivinhas: qual é coisa qual é ela...? 10 adivinhas portuguesas, 18 com animais e 15 que são hilariantes! Já conhecem todas? <https://pumpkin.pt/familia/atividades-com-miudos/brincar-brinquedos-criancas/adivinhas/>
38. Atividades que estimulam a memória #8 Adivinhas. <https://apexa.org/atividades-que-estimulam-a-memoria-8-adivinhas/>
39. Brincacomigo. Adivinhas infantis para brincar, entreter e aprender. <https://www..pt/adivinhas-infantis-para-brincar-entreter-e-aprender/>
40. Enigmas, charadas ou adivinhas: A arte de complicar algo simples. <https://critico6.blogspot.com/2016/09/enigmas-charadas-ou-advinhas-arte-de.html>
41. Feijóo, Samuel. (1981). Del piropo al dicharacho (Folklore oral de Cuba). La Habana: Letras cubanas.
42. Filomena Carvalho Sousa. Cultura e expressões orais: A adivinha. https://fileview.fwdcdn.com/?url=https://mail.ukr.net/api/public/file_view/list%3Ftoken%3D5GM8rBaTdgCRTMzMXjMsswl8rZjGw-0wST_FU3FFWOYI_GSCAFwm_KeNeqPfDMMvGzgHQVlBGABMk2Wv7Aq43pvHFUyXzHY:fAXjuS-DmevXzCnG%26r%3D-1698919590554&default_mode=view&lang=ru#start=0
43. la_escoba. https://es.educaplay.com/recursos-educativos/2618075-la_escoba.html
44. Peña Hernández, Enrique. (1968). Folklore de Nicaragua. Masaya, Nicaragua, Centroamérica.
45. Portal São Fransico. Adivinhas
46. Qual é coisa, qual é ela? 50 adivinhas com respostas para crianças. <https://pumpkin.pt/familia/atividades-com-miudos/brincar-brinquedos-criancas/adivinhas/>
47. Todamateria. <https://www.todamateria.com.br/adivinhas>

References:

1. Zahadka. <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Logohryf. <https://uk.wikipedia.org>
3. Fandango shcho take fandango znachennia i tlumachennia slova, vyznachennia termina. https://jak.koshachek.com/articles/fandango-shho-take-fandango-znachennja-i.html#-google_vignette
4. Adivinanza. <https://es.wikipedia.org/wiki/Adivinanza>
5. Carvalho Sousa, Filomena. Cultura e expressões orais: A adivinha. https://fileview.fwdcdn.com/?url=https://mail.ukr.net/api/public/file_view/list%3Ftoken%3D5GM8rBaTdgCRTMzMXjMsswl8rZjGw-0wST_FU3FFWOYI_GSCAFwm_KeNeqPfDMMvGzgHQVlB-GABMk2Wv7Aq43pvHFUyXzHY:fAXjuS-DmevXzCnG%26r%3D1698919590554-&default_mode=view&lang=ru#start=0
6. Morote Magán, Pascuala. Juegos de lengua y literatura. adivinanzas y trabalenguas. Universitat de Valencia, España. https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/aepe/pdf/congreso_45/congreso_45_18.pdf

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Aktual'ni pytannja porivnjaj'no-istorychnogo i typologichnoho movoznavstva])

Конвергентні та дивергентні риси португаломовних та іспаномовних загадок і способи їх перекладу українською мовою (Українською) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]

© Орличенко О. В. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

7. Peña Hernández, Enrique. (1968). Folklore de Nicaragua. Masaya, Nicaragua, Centroamérica.
8. Reusner, Nicolaus. Aenigmatographia Sive sylloge aenigmatum et griphorum convivalium: ex varijs & diversis auctoribus, tam antiquis, quam novis, collectorum, & uno volumine comprehensorum Draudius & Angelus, 1599. https://books.google.com.ua/books/about/Aenigmatographia_Sive_sylloge_aenigmatum.html?id=aeTEngEACAAJ&redir_esc=y
9. Rosário Rosa Da(s) adivinha(s): da expressão oral ao jogo simbólico. https://www.researchgate.net/publication/347662826_Das_adivinhas_da_expressao_oral_ao_jogo_simbolico
10. Salvador M. Latin Riddles [Enigmata]. *The Literary Encyclopedia*. <http://www.litencyc.com/php/stopics.php?rec=true&UID=1596> (дата звернення: 14.12.2012).
11. 30 zahadok ukrainskoïu movoïu (z vidhadkamy). <http://doshkolenok.kiev.ua/zagadki/224-zagadki-ykraunskoj-movoj.html>
12. 100 zahadok ukrainskoïu movoïu z vidpovidamy. https://spadok.org.ua/mova-i-pysemnist/100-zagadok-ukrayinskoïu-movoïu-z-vidpovidamy#google_vignette
13. Zahadka pro chasnyk na ukrainskii movi. http://korusno-znatu.in.ua/inshe/zagadky/zagadka-pro-chasnyk/#google_vignette
14. Zahadky Leonida Hlibova. <https://mala.storinka.org/%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D0%BA%D0%B8-%D0%BB%D0%B5%D0%BE%D0%BD%D1%96%D0%B4%D0%B0-%D0%B3%D0%BB%D1%96%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D0%B0.html>
15. Zahadky na bibliinu tematyku. <https://www.scribd.com/document/490362511/%D0%97%D0%90%D0%93%D0%90%D0%94%D0%9A%D0%98-%D0%9D%D0%90%D0%91%D0%86%D0%91%D0%9B%D0%86%D0%99%D0%9D%D0%A3-%D0%A2%D0%95%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%A3-docx>
16. Zahadky pro imia. <https://vseosvita.ua/library/embed/0018ii-b35c.doc.html>
17. Zahadky pro izhu na ukrainskii movi. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-yizhu-na-ukrayinskiy-movi>
18. Zahadky pro konia, kobyly, losha ukrainskoïu movoïu. https://mega-znaika.com.ua/zahadky-pro-konya-kobyly-losha-ukrajinskoyu-movoyu/#google_vignette
19. Zahadky pro telefon ukrainskoïu. <https://dovidka.biz.ua/zagadki-pro-telefon-ukrayinskoyu>
20. Zahadky ukrainskoïu movoïu. http://doshkolenok.kiev.ua/zagadki/224-zagadki-ykraunskoj-movoj.html#google_vignette
21. Zahadky ukrainskoïu movoïu. <https://kolobook.org/zagadki-ukrajinskoyu-movoyu>
22. Mondongo. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%BE%D0%BD%D0%B3%D0%BE>
23. Pustunchyk. https://pustunchik.ua/ua/checkyourself/zagadki/zagadki-ob-ekzoticheskikh-ptitsakh#google_vignette

(Current issues in comparative and historical linguistics and linguistic typology
[Aktual'ni pytannja porivnjaj'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Convergent and Divergent Features of Portuguese and Spanish Riddles and Specificity of their Translation into Ukrainian Language (in Ukrainian) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoïu movoïu]

© Orlychenko O. V. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net

24. Ukrainski zahadky. http://zagadki1.ru/ua/zagadky-pro/zagadky-pro-vinyk.htm#google_vignette
25. Ukrainski zahadky. <https://zagadki.in.ua>
26. Ukrainski zahadky: krashchi z krashchykh. <https://vsviti.com.ua/society/57805>
27. Fandango. <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%BE>
28. 61 adivinhas infantis para divertir a criançada. <https://www.todamateria.com.br/adivinhas>
29. 101 Adivinanzas chilenas para niños y niñas (Spanish Edition) Tapa blanda – 16 Noviembre 2021. <https://www.amazon.com/-/es/Enrique-Marchant/dp/9563249097>
30. Acertijos y adivinanzas populares. <https://www.pocoyo.com/adivinanzas/populares>
31. Adivinanzas y Acertijos Populares. <https://www.mexgrocer.com/adivinanzas.html>
32. Adivinanzas, cortas y de origen mexicano. <https://www.mexicodesconocido.com.mx/adivinanzas-cortas-y-de-origen-mexicano.html>
33. Adivinhas. https://www.todamateria.com.br/adivinhas/#google_vignette
34. Adivinhas com Respostas. https://educamais.com/adivinhas-com-respostas/#google_vignette
35. Adivinhas infantis para brincar, entreter e aprender. <https://www.brincacomigo.pt/adivinhas-infantis-para-brincar-entreter-e-aprender/>
36. Adivinhas.pt. <https://adivinhas.pt/>
37. Adivinhas: qual é coisa qual é ela...? 10 adivinhas portuguesas, 18 com animais e 15 que são hilariantes! Já conhecem todas? <https://pumpkin.pt/familia/atividades-com-miudos/brincar-brinquedos-criancas/adivinhas/>
38. Atividades que estimulam a memória #8 Adivinhas. <https://apexa.org/atividades-que-estimulam-a-memoria-8-adivinhas/>
39. Brincacomigo. Adivinhas infantis para brincar, entreter e aprender. <https://www..pt/adivinhas-infantis-para-brincar-entreter-e-aprender/>
40. Enigmas, charadas ou adivinhas: A arte de complicar algo simples. <https://critico6.blogspot.com/2016/09/enigmas-charadas-ou-advinhas-arte-de.html>
41. Feijóo, Samuel. (1981). Del piropo al dicharacho (Folklore oral de Cuba). La Habana: Letras cubanas.
42. Filomena Carvalho Sousa. Cultura e expressões orais: A adivinha. https://fileview.fwdcdn.com/?url=https://mail.ukr.net/api/public/file_view/list%3Ftoken%3D5GM8rBaTdGCRtMzMXjMssw18rZjGw-0wST_FU3FFWOYI_GSCAFwm_KeNeq-PfDMMvGzgHQVlBGABMk2Wv7Aq43pvHFUyXzHY:fAXjuS-DmevXzCnG%26r%3D-1698919590554&default_mode=view&lang=ru#start=0
43. la_escoba. https://es.educaplay.com/recursos-educativos/2618075-la_escoba.html
44. Peña Hernández, Enrique. (1968). Folklore de Nicaragua. Masaya, Nicaragua, Centroamérica.
45. Portal São Fransico. Adivinhas
46. Qual é coisa, qual é ela? 50 adivinhas com respostas para crianças. <https://pumpkin.pt/familia/atividades-com-miudos/brincar-brinquedos-criancas/adivinhas/>
47. Todamateria. <https://www.todamateria.com.br/adivinhas>

(Актуальні питання порівняльно-історичного і типологічного мовознавства
[Aktual'ni pytannja porivnjal'no-istorychnogo i typologichnogo movoznavstva])

Конвергентні та дивергентні риси португаломовних та іспаномовних загадок і способи їх перекладу українською мовою (Українською) [Konverhentni ta dyverhentni rysy portugalomovnykh ta ispanomovnykh zahadok i sposoby yikh perekladu ukrainskoiu movoiu]

© Орличенко О. В. [Orlychenko O. V.], urug@ukr.net